

ОЦІНКА СТАНУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день фондовий ринок України знаходиться на етапі свого становлення та значно відстає у розвитку від фондових площадок промислово розвинутих країн. З огляду на це, дослідження сучасних умов та особливостей розвитку фондової біржової торгівлі та інфраструктурі України стає для національної економіки надзвичайно актуальним.

Одним з основних джерел інформації щодо стану розвитку ринків цінних паперів є дані, які збираються та поширюються міжнародною рейтинговою агенцією “Standard & Poor’s”. За класифікацією “Standard & Poor’s” Україну віднесено до групи “Frontier markets” (граничний ринок), до якого входять ще 36 країн (зокрема, Румунія, Словенія, Кіпр, Панама). “Frontier markets” – це ринки, які є невеликими порівняно з “Emerging markets” (від англ. «ринки, що розвиваються»)[1].

У квітні 2020 року загальний обсяг торгів на «Першій Фондовій Торговій Системі» (ПФТС) склав 9,7 млрд. грн. (111% рівня аналогічного періоду 2019 року). З початку року укладено 1929 біржових контрактів на загальну суму 40,8 млрд. грн. (96% рівня аналогічного періоду 2019 року).

На «ринку заявок» укладено 15% угод, на «ринку котирувань» (в т.ч. адресні угоди) — 83% угод, на ринку РЕПО — 2% угод.

Частка ПФТС серед організаторів торгів цінними паперами:

- за обсягом укладених контрактів в ринкових режимах торгів склала 88,5% (державні облігації — 100%, акції — 21%);
- за обсягом укладених контрактів в усіх режимах торгів — 36,4% (державні облігації — 36,4%, акції — 9,1%).

У квітні 2020 року 34 учасника торгів на ПФТС уклали угоди з 36 випусками цінних паперів (державні облігації – 31, акції – 5).

Найбільший обсяг торгів було укладено з державними облігаціями – 9,72 млрд. грн.

Серед 31 випуску ОВДП, з якими уклалися угоди, 10 випусків — з датою погашення в 2020 році, 11 випусків — з датою погашення в 2021 році, 4 випуски — з датою погашення в 2022 році, 3 випуски — з датою погашення в 2023 році, по 1 випуску — з датами погашення в 2025 та 2027 роках. В сегменті акцій підприємств у квітні 2020 року загальний обсяг торгів склав 0,6 млн. грн.

В режимах торгів за технологіями «ринок заявок» та «ринок котирувань» найбільшим попитом користувалися цінні папери ПАТ "Донбасенерго", ПАТ "АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК", ПАТ АБ "ПІВДЕННИЙ", ПАТ "УКРНАФТА" та АТ "РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ".

Індекс ПФТС за звітний період знизився на 2,1% до рівня 500,4 пункти. Впала вартість акцій ПАТ «Донбасенерго» (середньозважена ціна 3 останніх біржових контрактів — «-» 15%), АТ «Райффайзен Банк Аваль» («-» 4,7%)[2].

Незважаючи на різницю у стані українського біржового ринку у порівнянні із іншими біржами світу, все ж таки існують позитивні тенденції його подальшого розвитку та ряд проблем, без вирішення яких неможливе успішне виконання фондовим ринком покладених на нього функцій: залучення інвестицій та розподілу капіталу.

Після огляду сучасних тенденцій функціонування фондового ринку України можна виділили чотири найактуальніші проблеми його розвитку: законодавча неврегульованість корпоративного управління (постійно порушуються права акціонерів); проблема організації фондового ринку; недосконалість депозитарно-клірингової інфраструктури (не відповідає вимогам інвесторів та акціонерних товариств і практично не відповідає аналогічним системам розвинених країн); несвоєчасність, необґрунтованість та часто недостовірність інформації про діяльність учасників фондового ринку України [3,4].

Шляхами вирішення трьох вищезгаданих проблем можуть бути наступні кроки. Для врегулювання питань корпоративного управління в акціонерних

товариствах, в першу чергу, необхідно забезпечити захист прав інвесторів. Це можливо зробити шляхом:

- по-перше, строгого дотримання законодавства, вимог регулятора та стандартів ділової етики з боку професійних учасників ринку цінних паперів;
- по-друге, врегулювання конфліктів інтересів, зокрема через розподіл повноважень на законодавчому рівні;
- по-третє, захисту інвестора від маніпулювань цінами на фондовому ринку (як було зауважено, законодавчо визначити види маніпулювань) та використання інсайдерської інформації.

Щодо розв'язання проблеми організації фондового ринку України, то можливості для формування ефективного регуляторного органу втрачені за ці роки можна відновити за рахунок якнайшвидшого впровадження необхідних законодавчих норм, розширення повноважень та приведення Комісії до вимог міжнародних стандартів [3].

Станом на 30 квітня 2020 року кількість членів АТ «Фондова біржа ПФТС», допущених до торгів, становила 58.

До торгів на АТ «Фондова біржа ПФТС» було допущено 348 цінних паперів, з яких 136 ЦП перебували у лістингу. В Біржовому списку ПФТС знаходились 122 випуски внутрішніх державних облігацій, 4 випуски — зовнішніх державних облігацій, 58 випусків — корпоративних облігацій, 124 випуски акцій підприємств, 28 цінних паперів інститутів спільного інвестування, 7 випусків муніципальних облігацій, один державний дериватив, одна облігація іноземної держави, одна облігація іноземного емітента та два випуски акцій іноземних емітентів [2].

Оскільки фондовий ринок в Україні знаходиться все ще на етапі становлення, і ще не існує сформованої інституційної поведінки учасників ринку, необхідно посилити нормативно-правове регулювання державою його діяльності. Основним регулюючим органом фондового ринку країни є комісія з цінних паперів та фондового ринку. Розширення її повноважень, а також реалізація всіх її функцій відповідно до міжнародних стандартів дозволить

сформувати основу для подальшого розвитку ринку цінних паперів України. На сучасному етапі розвитку однією з найгостріших є проблема інформаційного забезпечення учасників фондового ринку, оскільки її вирішення може значно пожвавити фондовий ринок України за рахунок збільшення інвестицій простого населення, а також іноземних інвесторів, для яких систематична, своєчасна та достовірна інформація є основою прийняття інвестиційних рішень.

Список використаної літератури:

1. Цінні папери і фондовий ринок: навч. посібник / О.С. Поважний, Н.С. Орлова, А.Л. Свечкіна. – Львів : Магнолія 2010, 2014. – 361 с.
2. Огляд діяльності ПФТС, квітень 2020 року [Електронний ресурс]//Перша фондова торгова система. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://pfts.ua/news/4495-oglyad-diyalnosti-pfts-kviten-2020-roku>
3. Колупаєв Ю. Б. Обґрунтування напрямку перспективного розвитку фондового ринку України / Ю. Б. Колупаєв, С. С. Залюбовська, М. А. Яковенко. // Ефективна економіка. – 2018. – №8.
4. Якушева І.Є., Клімова А.О. Фондовий ринок України: тенденції та перспективи. – Збірник матеріалів XIV Міжнародної науково-практичної конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» / (за ред. А.В. Череп) . Запоріжжя; Видавництво ЗНУ, 2019, 390 с. – С. 277-278